

Ernst Waldemar Wilhelmsson

Född 1898. Död 1971. Fiskare. Fader Karl Axel W., fiskare,
född 1860. Moder Carolina Sundell född 1856.

Efter bandupptagning den 12.11.1970.

Jag är född i Stockholm, bara tillfälligt då jag föddes, annars
har jag varit barnfödd ute på Gåsö hela tiden. Där har också
mina föräldrar bott.

Min mor är född på Gåsö och hennes far och farfar, farmor och
mormor och allt vad det är. Dom har haft så där sen långa tider
tillbaka. Dom hade fått i förläning genom den här Ersson och
han hade tre söner och det blev ett skifte, så det blev tre
gårdar på Gåsö: Mellangården, Norrgården och Södergården med
dithörande smågårdarna. Sedan har de ju i sin tur fått arvingar.
Men det är bara på min sida, tror jag, som dom fortlever. Den
som hade Mellangården hon blev änka tidigt så hon sålde. Hon
var född Sundell. Sundellare som min mamma. Vad hon var gift,
det vet jag inte. Se'n var det Norrgården. Dom lever ju kvar
där, den släkten, och heter Sundell. Den gården ligger på
norra delen av Gåsö mittemot Älgö. Dom har varv och hållet
på med båtar. Deras pappa, han var fiskare från början.

Ersson, som kom först, han var ifrån Tyresö, han var jord-
brukare. Han fick Gåsö i förläning av Bengt Oxenstierna genom
ett gåvobrev. Han hade börjat odla på Gåsö och byggt upp så
att Oxenstierna tyckte att det var bra gjort. Och så hjälpte
han Oxenstiernorna med båtturer mellan respektive holmar och
lite kring så där. Därigenom fick han ett gott rykte om sig.
Han hade jordbruk och fiskade också.

Dom fiskade huvudsakligen strömming. Och så var det torsk
och gädda och abborre. Sedan rodde dom till Stockholm och
sålde sina varor. Dom började ro på ena dagen och kom fram
till Fjäderholmarna på kvällen. Då hade dom s k tillställning
med dans där. Och sedan åkte dom in på ~~morgonen~~ nästa dag och
sålde sina varor. Dom sålde dom nere vid fiskarhamnen på
Saltsjösidan. Och se'n när dom var färdiga då och hade gjort
inköp då for dom tillbaks. Och rodde två dagar hem.

Det var så många anhälter ifrån Gåsö och in till Stockholm.
Det var inte mindre än 7 krogar på denna väg. Så det var mycket
tidsödande trassel på de där vägarna. Se'n fanns de dom som
kom ända ifrån Huvudskär och rodde och seglade in till Stockholm
och likaså kom det folk från Vaxholm och norra skärgården. Det
talade min mor om, hon var med mycket på den tiden. Hon hade
det jobbigt.

Både karlar och fruntimren rodde. Segla kunde de också. -Min
mor var en underbar kvinna. Att hon orkade, det begriper jag
inte. När jag var pojke, då rodde man till Saltsjöbaden och
det tyckte man ju var ett fantastiskt företag. Men hon talade
om, att i sin ungdom hade hon varit med och rott och seglat

förbi där, när de skulle till Stockholm. Då fanns det på Saltsjöbaden inte nånting utan marken var alldeles natur. Inga hus alls och ingenting. De där små gårdarna bara, Tattby och Rösunda och så var det nån gård nere vid Garvkroken. Det var det enda som fanns där då. Men hon talade väldigt mycket om att det var så vackert, hela Saltsjöbadsstranden bort igenom. Det var på våren dom rodde, det var fullt av liljekonvaljer.

Saltsjöbaden tillkom genom ett inköp utav bankdirektör Wallenberg, han fick köpa utav Peterséns på Erstavik och han fick löfte av Oscar II för det var fideikomiss så man fick inte dela utan vidare. Wallenberg byggde den där järnvägen och se'n tillkom badhotellet och stora hotellet och restauranten och så byggdes det upp undan för undan och det kom nya människor.

Ja så jag tror att det var 1898 var jag bland dom första passagerarna, som for från Stockholm till Gåsö på Saltsjöbanan. Och från Dalaröbryggan var det små ångslupar, som gick ut till holmarna överallt dit där det bodde människor. Det var några som hette Wahlund, två bröder, som hade ångslupar. Dom hade varit i Amerika i flera år och så satte de igång med de här båtarna och så gav det sig bättre och bättre och modernare och modernare.

Det bodde en familj på varenda ö. Nu är det väl snart inte en enda. Dom var fiskare. Och lite jordbruk det var det vanliga på den tiden. Det var ju som självhushåll mera. Sundell på Norrgården, ena sonen är kvar där. Han är medelålders, inte 60 år än, men han är invalidiserad. Han har haft något i höften så han har svårt att klara sig. Se'n på Gåsö båtvarv har vi Gransten. Han är född Sundell också.

Vi var sex syskon. Vi var tre pojkar och tre systrar, min ena bror dog i tidig ålder och den andra dog i 30-årsåldern. Nu har jag bara en syster kvar, de andra är döda alla. Det är Ester hon bor uppe på älderdomshemmet.

Vi gick i skola i ett av mina föräldrars hus. Far hyrde ut det till socknen. Vi var åtta barn från öarna. Jo jag försökte väl att lära mig, men det gick så trögt här inne. Multiplikationstabellen var ju väldigt krånglig. Den första lärarinnan kom från Tyresö, den andra kom från Västergötland. Hon bodde på Gåsö under terminen. Alla barnen for hem varje dag. Lärarinnan hade dubbla skolor, hälften här och hälften i Vissevasen, så hon flyttade emellan. Se'n byggdes det ett nytt skolhus vid båtshuset. Det stora huset uppe i backen. Det blev små- och folkskola. Hon hade bägge och alla barnen i samma rum på en gång. Det var ju inte så lätt att lära sig då och lusten var väl inte så stor heller. Och så bodde hon så nära så hon kunde hålla ett öga på en vad man var ute och gjorde.

Barnen hade lite på sig och dåligt på fötterna och dåligt att äta. Det var hårt. Men det vart folk av dom också, konstigt, för man tyckte dom for illa. Det var nästan bättre på något sätt. Dom är veklingar nu. Förr fick dom kämpa mera.

Vi fiskade torsk på långrev. Då kunde man få ett hundratal ibland på ett sånt där långrev. Man skar strömming i bitar och satte på som bete och det skulle sänkas ner, på de djupaste ställena, ner på botten. Och likeså strömmingsfisket, där skulle man sätta på olika djup olika tider på året. På våren då satt man uppe vid vattnet för då gick dom upp till ytan. Se'n, när det var kallare, då gick dom djupare ner. Då satte man ner dom på en 30 famnar på de ställen där det gick att sätta för det skulle ju gå ända ner till botten. Där fick man 100-tals kg i december då isen inte låg. Det var ruggigt och kallt. Det åktes till Stockholm och såldes då ja.

Vi gick ut på Nämndöfjärden och Jungfrufjärden. Där kunde vi ha det så ställt att vi hade dubbla uppsättningar, så vi kunde sätta en annan så slapp vi åka såna vägar. Det var den första motorbåten i skärgården, som min pappa hade. Det var en skötbåt, en motorbåt. Det var 1905. Det var en Motalamotor. Det var en fabrikskör på Väddö i Roslagen, som tillverkade den där. Stora, klumpiga och tunga, men han hade beställt en särskild båt, en 27-fots öppen fiskebåt. Fast den där motorn fick man ju inte tro på alltför mycket, för om man kom bort var det inte säkert att man kom hem. Jag har varit med om så mycket tråkiga, hemska nätter ute på fjärdarna i storm och regn och snö och allt möjligt. Vi satte ut ankaret och sedan gick vi iland eller brukade ligga kvar i båten. Man drog en pressenning över hela båten och så låg man kvar och gick upp tidigt på natten och tog upp och for hem. Så var det i min barndom. Ibland hände det att motorn gick sönder och då fick man försöka ro. Det var inte så väl utvecklade motorer på den tiden. Dom gick på fotogen dom där. Och värmelampa. Ja, man värmer upp en kula först. Den där motorn var så ömtålig om det kom vatten på den, då kallnade den. Man fick vara så försiktig om den och vi hade en särskild sufflett, som vi drog upp över för att skydda den mot vatten. Men se'n kom ju motorbåtar undan för undan. Så fram emot 20-talet var det väl bensinmotorer. Och sen kom det stockholmare, sommargäster. Och sen kom det ju båtägare och skrapade och skötte om sina båtar.

Ekholmen på Älgö var den första anhalten på väg in mot Stockholm. Och vid Boo, där var det en också. Det var en mellanakt på något sätt och man var iland där också. Längre upp i Skuru var det en eller två stycken, men sen var det visst ingen förrän dom kom till Fjäderholmarna och där var det ju ordentligt med saker och ting. Ja, så var det i min tidigaste barndom. Jaa, jag kommer kanske ihåg krogvärdinnan, men jag kanske inte ska säga vem hon var... I alla fall det var ett par gubbar, som satt på krogen vid Ekholmen och dom hade varit borta i tre dagar och då var den en av fruarna som så: Nu far jag nog fara dit och byta skjorta.

På Solsidan, vid Tattby, där bakom skolan någonstans, låg skytteföreningen och den finns kvar fortfarande. Och det var många saltsjöbadsbor där, som var mycket duktiga skyttar. Det var 1914 och jag var med en som hette Nylund. Han hyrde där ute. Han var disponent och medlem i Saltsjöbadens skytteförening och han sa, att nu ska du bli med, för jag tror, att du inte är så dum att skjuta. Och det var på en söndag och jag sköt faktiskt 48 på 50 möjliga och det är ju ganska fint resultat. Men det var så långt och fara. Sen när vi for hem hade det blivit en massa prämar i Fällströmmen och kustartilleriet hade

ställt upp runt alla uddar där, för att bevaka. Och då undrade vi vad som hade hänt. Vi visste ingenting, men sen brakade det löst över hela linjen. Fast gudskelov blev vi föraknade den gången. Och sen var det då sista världskriget, det var beredskapen och den var inget vidare rolig, den var mer olustig på något sätt. Det var väldigt osäkert då. Jag låg på Landsort. Man såg saker, som egentligen inte ska komma ut.